Хроника
Currents
Actualité

Naučni skup
“Antropologija književnosti, umetnosti i medija”

Potkraj 2023. godine, 22. i 23. decembra, na Filozofskom fakultetu je održan naučni skup “Antropologija književnosti, umetnosti i medija” u organizaciji Odeljenja za etnologiju i antropologiju. Glavna ideja organizatora skupa je bila da se stekne uvid u tekuću produkciju i pokrene razmena ideja i diskusija o temama, problemima i teorijsko-metodološkim pristupima u savremenim proučavanjima pisane i usmene književnosti, umetnosti u širem smislu – od filma i televizijskih serija, likovnih i performativnih muzejskih praksi do adaptacije književnih dela u video igrama – kao i upotrebe medija, uključujući štampane i digitalne medije, u heurističke i analitičke svrhe. Skup je imao interdisciplinarni karakter i na njemu je učestvovalo tridesetak društvenih i humanističkih naučnika – antropologa, književnih teoretičara, klasičnih filologa, folklorista, sociologa i istoričara iz zemlje i inostranstva, uključujući i moderatore na sesijama. Svoje radove je prijavilo još devetoro naučnica i naučnika iz zemlje koji su, nažalost, bili sprečeni da prisustvuju i saopšte svoje radove: prof. dr Saša Nedeljković, dr Lada Stevanović i dr Miroslava Lukić Krstanović, MA Krinka Baković, dr Gordana Đerić, dr Ivana Ralović, prof. dr Marija Ajduk, prof. dr Miloš Milenković i dr Marko Milenković.

Skup je počeo plenarnim predavanjem o postkolonijalnoj teoriji i kritici u književnim proučavanjima i tumačenjem romana *Alma* Ž. M. G. Le Klezioa kao jednog od istaknutih predstavnika ove orijentacije u savremenoj svetskoj književnosti, koje je saopštila prof. dr Jelena Arsenijević Mitrić sa Filološko-umetničkog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu. Izlaganja učesnika koja su potom usledila, bila su podeljena u šest sesija, pod naslovima *Književnost i društveno-humanističke nauke*, *Fakcija i fikcija u književnosti i antropologiji*, *Vizuelni mediji i adaptacije*, *Kultura*, (*post*)*folklor i umetnost*, *Jugoslovenski kontekst* i *Imagologija i politička antropologija*.

U okviru prve sesije, svoje inspirativne i inovativne radove su saopštili prof. dr Ivana Spasić – “Sociologija i književnost – beleške o jednom ambivalentnom srodstvu”, dr Milica Resanović s Instituta za filozofiju i društvenu teoriju – “Klasifikacijske borbe oko ‘komercijalne’ književnosti u polju književne proizvodnje u današnjoj Srbiji” i MA Bogdan Vukomanović iz Zamka kulture Vrnjačka banja – “Vampiri, narcisi i negativci: psihološka stigmatizacija u literaturi za samopomoć”. U okviru ove sesije bio je predviđen i veoma relevantan rad dr Gordane Đerić (Institut za evropske studije, Beograd) o delatnosti i stavovima istaknutih domaćih prevodilaca, “Antropologija književnog prevođenja: performativnost jedne (nevidljive) umetnosti”, koji nažalost nismo imali priliku da čujemo.

Izlagači u drugoj sesiji su bili prof. dr Gordana Gorunović sa radom “’Crna ku-

tija' Džordža Stokinga" o antropološkoj autobiografiji ovog istaknutog istoričara antropologije, MA Uroš Đurković (Institut za srpsku kulturu, Priština – Leposavić) – "Književna antropologija Rastka Petrovića između prirode i kulture: pregled problema", prof. dr Jelena Mrgić – "Topografija i kartografija Ekovog 'Baudolina'" i dr Noel Putnik (Etnografski institut SANU) – "Od Fausta do Frankenštajna: angažovana čitanja Kornelija Agripe kroz vekove". Tri poslednja navedena rada su podstakla diskusiju učesnika sa zanimljivim pitanjima i komentarima. Velika je šteta što nismo imali priliku da čujemo i saopštenje Saše Nedeljkovića, profesora antropologije, antropološkog pisca i romanopisca, o antropološko-etnografskoj motivaciji njegovog epskofantastičnog romana *Bez strasti*: *Apokrifni praktikum za korišćenje autorefleksivnog pristupa u antropološkom istraživanju gnostičke prakse*.

U trećoj sesiji, koja je bila posvećena vizuelnim medijima i adaptacijama, izlagali su prof. dr Slobodan Naumović, sa veoma zapaženim refleksivnim radom pod naslovom "'Rezonanca' unutar i između generacija u doba 'društvenog ubrzanja': traganja za 'dobrim životom' u TV seriji 'Jutro će promeniti sve'", prof. dr Danijela Velimirović sa poetski naslovljenim, ali antropološki i kulturnoistorijski čvrsto usidrenim radom, "Svila, kadifa i sedef stambolski: odeća u romanu i filmu 'Zona Zamfirova'", i MA Petar Ćurčić (Institut za evropske studije, Beograd), čiji je rad "Homo modernus u filmu 'Metropolis' Frica Langa: analiza iz ugla teorije kapitalizma Vernera Zombarta" istorijski i teorijski kontekstualizovao ovaj filmski klasik modernog doba. Nažalost, u ovoj sesiji su izostala čak dva zanimljiva saopštenja – dr Ivane Ralović (Institut za srpsku kulturu Priština – Leposavić), "'Biće skoro propast sveta': od književnosti do istorije privatnog života" i Krinke Baković (EI SANU), "Od književne fikcije do video igara (i natrag): recepcija adaptacije epsko-fantastičnog narativa 'The Witcher'".

Drugog dana skupa, sesija posvećena proučavanjima kulture, (post)folklora i umetnosti je sadržala izlaganja prof. dr Sonje Petrović (Filološki fakultet, Beograd) o staroj i, posebno, novoj tradiciji u vezi sa likom despota Stefana Lazarevića, "Nasleđe svetog vladara: protivrečnosti i simbolika priče o čudima i lokalnoj tradiciji", MA Zorane Guje Dražete (EI SANU), "'Od naše klaščne muske najviše volim sevdah i gusle': analiza popularnih mimova o guslama i guslarima na društvenim mrežama", dr Gordane Blagojević (EI SANU) – "Žensko stvaralaštvo i naivna umetnost u Srbiji: antropološki osvrt", dr Marine Mandić (EI SANU) – "Zombifikacija kao kulturološka praksa Haitija" i dr Đurđine Šijaković Maidanik (EI SANU) – "Antropologija i antička grčka tragedija: slučaj Euripida". U ovoj sesiji je izostalo saopštenje koautorskog rada dr Lade Stevanović (EI SANU) i dr Miroslave Lukić Krstanović, "Pozornice i drame života: moć (nad)gledanja".

Sesija *Jugoslovenski kontekst* je objedinila raznolike teme kao što su angažovana romska književnost, reprezentovana izlaganjem prof. dr Ane Banić Grubišić, "Antropološko čitanje savremene romske književnosti na prostoru bivše Jugoslavije"; zatim bogatu kulturnu i političku istoriju vodećeg jugoslovenskog kulturno-umetničkog društva – dr Miloš Rašić (EI SANU), "Konstituisanje ansambla 'Kolo' i 'nove umetnosti' – pogled iz antropološke perspektive"; medijski diskurs o ženama u socijalizmu – dr Bojana Bogdanović (EI SANU), "Rodni aspekt medijskog diskursa u socijalističkoj Jugoslaviji – reprezentacija roda u časopisu za žene 'Bazar'" i dve muzejske izložbe

u različitom istorijskom kontekstu i sa različitom sudbinom – dr Marko Stojanović (Etnografski muzej, Beograd), "Muzejske izložbe kao komunikacioni medijum". Izostalo je saopštenje prof. dr Marije Ajduk o čitanju "duha" 1980-ih u romanu Gorana Skrobonje, "(Re)prezentacija beogradskog novog talasa u romanu 'Kada kažeš da sam tvoj'".

Poslednja sesija, *Imagologija i politička antropologija*, sadržala je podjednako inovativne, teorijski i empirijski zasnovane radove o medijskom prikazivanju etničkih odnosa i stvarnosti na terenu, kao što je izlaganje doc. dr Bogdana Dražete, "Sličnosti i razlike između medijskog izveštavanja i terenskog istraživanja međuetničkih odnosa u Bosni i Hercegovini" (2017–2023)"; o opisivanju migracija i doživljaja (ne)pripadanja u nacionalnoj književnosti Slovaka – dr Sanja Zlatanović (Institut za političke nauke, Slovačka akademija nauka, Bratislava), "Koetnička migracija zajednice vojvođanskih Slovaka u književnosti njenih pripadnika"; o književnosti kao političkoj areni – MA Milica Stjepanović (Institut za etnologiju i antropologiju, Filozofski fakultet), "Književnost kao prostor za političke debate: relativizacija koncepta 'balkanizacije' i 'Balkana' u delima Dragiše Vasića i Ljubomira Micića"; o medijskom predstavljanju jedne manjinske zajednice – dr Jadranka Đorđević Crnobrnja (EI SANU), "Mediji i kulturne predstave o goranskoj zajednici" i o motivu kulturne traume u književnosti Srba sa Kosova – MA Nevena Petković (Institut za srpsku kulturu, Priština–Leposavić), "Narativizacija raseljeništva kao kulturne traume: kontekstualna antropološka analiza odabranih dela autora Pere Stefanovića". Nažalost, koautori rada "Cele nacije kao sobe odjeka: sakralizacija kulturnog nasleđa u javnim medijima tokom bilateralnih sporova u kontekstu pristupanja Zapadnog Balkana EU" prof. dr Miloš Milenković i dr Marko Milenković (Institut društvenih nauka, Beograd) nisu bili u mogućnosti da prisustvuju skupu.

Naučni skup "Antropologija književnosti, umetnosti i medija" je u celosti opravdao očekivanja organizatora i učesnika. Ukupna atmosfera dva radna dana je bila u duhu dijaloga i razmene ideja, tolerancije i konstruktivnih diskusija. Veliku zahvalnost dugujemo svim pomenutim učesnicima kao i moderatorima: dr Mladeni Prelić iz Etnografskog instituta SANU, MA Urošu Đurkoviću, prof. dr Ani Banić Grubišić, MA Sergeju Avramovu, prof. dr Dragani Antonijević i prof. dr Slobodanu Naumoviću. Nadamo se da će saopšteni radovi biti objavljeni i da će iskustva sa skupa svima ostati u prijatnoj uspomeni.

Prof. dr Gordana Gorunović
Odeljenje za etnologiju i antropologiju
Filozofski fakultet Univerziteta
u Beogradu
ggorunov@f.bg.ac.rs